Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0522U100011

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-01-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Арефьєва Наталія Георгіївна

2. Arefieva Natalia Georgiivna

Кваліфікація: к. філол. н., 10.02.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 10.02.02

Назва наукової спеціальності: Російська мова

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 22-12-2021

Спеціальність за освітою: російська мова

Місце роботи здобувача: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, м. Одеса, Одеська обл., 65082, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 08.051.05

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Код за ЄДРПОУ: 02066747

Місцезнаходження: проспект Гагаріна, буд. 72, м. Дніпро, Дніпровський р-н., Дніпропетровська обл., 49010, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, буд. 2, м. Одеса, Одеська обл., 65082, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 16.21.49, 16.21.65

Тема дисертації:

1. Фразеологія російських переселенських говірок Півдня України: лінгвокультурологічний та лексикографічний аспекти

2. Phraseology of Russian Migrant Dialects of the South of Ukraine: Linguocultural and Lexicographic Aspects

Реферат/анотація:

1. Метою дисертації є виявлення та опис фразеологійної картини світу носіїв російських говірок Півдня України через комплексну систематизацію та верифікацію фразеологійного фонду російських острівних говірок Півдня України, його лінгво-, етнолінгвокультурологійну та лексикографійну характеристику, спираючись на кодові простори та лінгвокультурні коди як згусток культурних значень, виражених мовними засобами. Об'єкт дослідження – фраземіка російських острівних говірок Півдня України, а саме та її частина, яка формально і/або семантично відрізняється від фраземіки російської літературної мови. Методи дослідження мали опертя на принцип комплексного системного підходу з використанням низки методів і прийомів: метод фразеологійної ідентифікації, анкетування, усного опитування та спостереження (включеного і невключеного); метод структурно-семантичного моделювання, метод співвіднесення

цілісного значення фразеологізму та його компонентів зі знаками семіотичних сфер культури, семіотичного аналізу, семіотичного методу опозицій, метод лінгво- та етнолінгвокультурної інтерпретації, у підґрунті якого – аналіз мовного матеріалу із залученням знань з історії, культури, звичаїв, обрядів, вірувань, соціальної організації суспільства, яке вивчають; концептуальний аналіз, що охоплює етимологійний і дефініційно-компонентний; Використано також описовий, зіставний та квантитативний методи. Теоретичне значення роботи полягає в обґрунтуванні, використанні та подальшому впровадженні лінгво- й етнолінгвокультурологійного методу у фразеологійних дослідженнях, а також у тому, що фразеологійний фонд російських острівних говірок Півдня України, що протягом понад двохсот років функціонує в полікультурному та полілінгвальному оточенні у відриві від основного мовного масиву «материнських» діалектів, є унікальним об'єктом для вивчення та реконструкції не лише регіональної, але й загальнонаціональної та міжнаціональної картин світу. Крім того, до наукового обігу введено широкий емпіричний матеріал, більша частина якого (75 %) до цього часу не досліджена. Практичну цінність складає змога використання результатів дослідження у фундаментальних розробленнях народного мовлення в академічних закладах та закладах вищої освіти, які вивчають питання лінгвославістики, лінгворусистики, міжкультурної й міжмовної комунікації, історії мовознавства, когнітивної лінгвістики, лінгво- та етнолінгвокультурології, загальної і регіональної фразеології та фразеографії. Експериментальна частина роботи слугує подальшому розвиткові етнолінгвокультурологійного методу у фразеологійних дослідженнях. Оригінальна авторська концепція регіонального фразеологійного словника втілена під час укладання авторкою «Фразеологического словаря русских говоров Одесщины» (Одеса, 2020). Результати дослідження можуть бути використані в лекційних та практичних курсах з російської діалектології, лінгвокультурології, етнолінгвістики, курсах за вибором із фразеології, лексико- та фразеографії, лінгвосеміотики, зіставної фонетики, лексикології та граматики, методики викладання мов іноземцям; у практиці міжкультурної комунікації. Проведене дослідження зумовило такі результативні новації: уперше у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві виявлено, верифіковано, семантизовано, систематизовано та схарактеризовано фразеологійний фонд російських переселенських говірок Півдня України, здійснено його лінгвокультурний і лексикографійний опис. Вагомим внеском у розвиток української русистики є введення до наукового обігу поняття кодового простору, у межах якого згруповані лінгвокультурні коди, та виявлення лінгво- та етнолінгвокультурної своєрідності фразеології російських переселенських говірок Півдня України, насамперед Одещини, на основі розробленої класифікації. На великому за обсягом мовному матеріалі доведено, що фразеологійний фонд російських говірок Півдня України, який до цього часу цілеспрямовано не досліджували, є цінним джерелом лінгво- й етнолінгвокультурної інформації, виявлення та опис якої у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві здійснено вперше.

2. The aim of this dissertation is an exposure and description of phraseological picture of the world of Russian dialects of the South of Ukraine carriers through complex systematization and verification of the phraseological fund of the Russian island dialects of the South of Ukraine, its linguo-, ethnolinguocultural and lexicographic characteristics, based on code spaces and linguocultural codes as a clot of the cultural values expressed by language means. The object of research is phrasemics of the Russian island dialects of the South of Ukraine, namely that part, which formally and/or semantically differs from phrasemics of the literary Russian language. Research methods are connected with a principle of the complex system approach with the use of such methods as a method of phraseological identification, questionnaire, verbal questioning and observation (included and not included); method of the structural and semantic modeling, method of correlation of integral value of phraseological unit and its components with the signs of semiotic spheres of culture, semiotic analysis, semiotic method of oppositions; method of linguo- and ethnolinguocultural interpretations, basing on analysis of language material with bringing in of knowledge from history, culture, customs, ceremonies, beliefs, social organization of society that is studied; conceptual analysis that includes etymological and definitive and component ones; Descriptive, comparable and quantitative methods are used also. The theoretical value of the dissertation is in a grounding, using and further inculcating of linguo- and ethnolinguocultural method in phraseological researches, and also in that the phraseological fund of the Russian island dialects of the South of Ukraine, during over two

hundred years functioning in multicultural and multilingual surroundings out of touch with the basic language array of "maternal" dialects, is a unique object for study and reconstruction of not only regional but also national and international pictures of the world. In addition, to scientific terminological system the wide empiric material, greater part of that (75 %) to this time has not been investigated, is entered. The practical value is in possible using research results in fundamental developments of folk speech by academic establishments and establishments of higher education, that study problems of Slavic linguistics, Russian linguistics, cross-cultural and interlingual communication, history of linguistics, cognitive linguistics, linguo- and ethnolinguoculturology, general and regional phraseology and phraseography. Experimental part of the thesis serves to further development of ethnolinguocultural method in phraseological researches. Original author's conception of regional phraseological dictionary is realized in the published «Фразеологический словарь русских говоров Одесщины» (Odesa, 2020). Research results can be used in lecture and practical courses on Russian dialectology, linguoculturology, ethnolinguistics, special courses on phraseology, lexico- and phraseography, lingosemiotics, comparable phonetics, lexicology and grammar, methodology of teaching of languages to the foreigners; in practice of cross-cultural communication. The study led to the following effective innovations: first in home and foreign linguistics revealed, verified, defined semantics, systematized and characterized the phraseological fund of the Russian migrant dialects of the South of Ukraine, carried out its linguocultural and lexicographic description. A valuable contribution to development of the Ukrainian researches, dedicated to study of Russian language is an including in scientific terminology the concept of a code space, within the limits of that linguocultural codes are grouped, and exposure of linguo- and ethnolinguocultural originality of the phraseology of the Russian migrant dialects of the South of Ukraine, first of all of Odessa region, on the basis of the worked out classification. On the base of the large language material it is well-proven, that a phraseological fund of the Russian dialects of the South of Ukraine, which to this time has not been investigated purposefully, is a valuable source of linguo- and ethnolinguocultural information, exposure and description of that in home and foreign linguistics is carried out first.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степанов Євгеній Миколайович
2. Stepanov Yevhen Mikolaevich

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степанов Євгеній Миколайович
2. Stepanov Yevhenii Mykolayovych

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дядечко Людмила Петрівна
2. Dyadechko Lyudmila Petrivna

Кваліфікація: д.філол.н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Іванова Людмила Петрівна
2. Ivanova Lyudmila Petrivna

Кваліфікація: д.філол.н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шепель Юрій Олександрович
2. Shepel Yurii Oleksandrovych

Кваліфікація: д. філол. н., 10.02.02

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Попова Ірина Степанівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Попова Ірина Степанівна

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Т.А.